

Illatok, hangulatok, emlékek...

Gondolom, sokan vannak úgy vele, mint én, hogy az évek előrehaladtával fel-felrémlenek bizonyos ízek, illatok, jelenetek a múltból – leginkább gyermekkorunkból.

Egy-egy ilyen alkalommal becsukom a szemem, és az ízek, illatok képek sorát idézik elém.

Gyermekkorom a Tabánhoz köt, ott sétálgattam Nagypapámmal a Rácz fürdő felé, a 63-as villamos még a mostani Attila úton járt, nyitott peronján csattogott a nyitó-záró kar a megállókban. Ha olykor mi is felszálltunk vonal- vagy átszállójegyet vettünk, attól függően, mi volt az úti cél. Az átszálló jegyeket kilyukasztotta a kocsiban ülő kalauz, a vonaljegyket csak letépte tömbjéből, én pedig gondosan elraktam őket, hogy otthon játszhasak kalauzost a babáimmal, akiknek tovább lyukasztgattam a jegyeiket kis játék lyukasztómmal.

Ha gyalog közeledtünk a házukhoz, a mai Gösser étterem helyén egy mesés kis Mézes boltból már messziről érezhető édes illat szállt felénk, és kihagyhatatlan volt, hogy a kedves néniktől ne vásároljunk 5 dkg aranyló mézcukorkát kis papírzacskóban, vagy olykor mézes puszedlit, nápolyit, amiknek szintén nehéz volt ellenállni, mikor végig néztük a gusztusos üveg edényekben tárolt készítmények sorát. Belépéskor és távozáskor az ajtó felett kis harangocska szólalt meg – ma is hallani vélem a hangját.

5 éves koromtól Nagyszüleim már nem velünk éltek, így óvodába kellett járnom. Az óvoda az Attila úton működött, reggelente a Vérmező szélén siettünk a villamostól Anyukámmal. Ahányszor eszembe jutott életem során, hogy hány sötét, esőszagú reggelen trappoltunk azon az úton, mindig megborzongok, és látom magam előtt, ahogy lépkedek át a tekergőző giliszták fölött, szomorúan, szorongva az idegen környezet, az otthon melegének, nyugalmanak megszűnte, a családdal töltött idő pár órára csökkenése miatt.

Az ételeknek is egész más illatuk volt, mint otthon – az óvodai, majd napközis étkeztetés szag- és ízvilágát nem lehet elfelejteni annak, aki éveken át részesült a bableves, tejbegríz, töpörtyűkrémes kenyér, finom főzelék, paradicsomos káposzta, sült hús és hasonló menük kínálatában.

A házunkkal szemben tejcsarnok, vegyesbolt és egy Czudar nevű, nagy hangú zöldséges üzlete működött, a Tabáni Kakas vendéglő és a jelenlegi Teázó hangulatos kerthelyiséggel rendelkező Presszóként várta a vendégeket. A mi házunk – a Bethlen udvar – egy Hentes üzletnek és Fodrászatnak adott helyet, illetve később egy kis butik is működött benne.

A Tejcsarnokba belépve éreztem a friss – kannás -tej, vaj, túró péksüteménnyel keveredő illatát. Kedvencem volt a hideg tejbe mártogatott kifli majszolása, és az azóta sem érezhető, kicsit csípős, finom kefir impregnált papír pohárban. Akkoriban jelent meg a Hópehely jégkrém vanília és csokoládé ízekben – szintén papír koronggal lezárt, impregnált pohárban, kis fakanállal, az 50 filléres, majd 1 Ft-os gombóc fagyai után ez különleges csemegének számított a nyári meleg napokon. Gombócos fagyióért a Krisztina körúton a Darázsfészek presszóig, vagy a színvonalasnak számító Déryné cukrászdáig kellett elsétálnunk.

A Vegyesbolt kínálata a mai Közértek, ABC-k megfelelője volt, számomra legemlékezetesebbek mégis a háztartási mosó- és tisztítószeresek máig is. Az Ultra mellett az Asszonydicséret mosópor, a Flóra mosószappan, a Caola pipereszappan számított a leginkább használatosnak, na, és itt lehetett kapni a Tangó parkett pasztát, aminek olajos-benzines szaga a mai napig itt van az orromban. Az otthoni nagytakarítás során Anyukám súroló kefével tisztára sikálta a parkettát, majd jött a „beeresztés” Tangó pasztával, utána egyik lábunkon puha ronggyal, másik lábunkon pánttal rögzített kefével kellett addig „táncolni” rajta, míg ragyogóra kifényesedett.

A tisztaság kicsit benzines szaga keveredett a cserépkályhában pattogó tüzelőfának és a fürdőszobából kiáramló mosott ruhának az illatával – ez volt a békés családi otthon melegének később már soha vissza nem

hozható illata.

Erről eszembe jut a pince is, ahova nagyon szerettem fáért járni Apukámmal. A sötét, sejtelmes labirintusban egymás mellett sorakoztak a lécekből álló válaszfalakkal és ajtókkal elválasztott kis helyiségek, amik a tüzelőn kívül számos „kincset”, bútorokat, kacatokat rejtettek. Miközben megraktuk a kosarakat fával, beszívtam a dohos pince szagát, s halványan felderengett bennem egész kicsi koromból az emlék, amikor nagyon sokan voltunk a pincékben, kis vaskályhán fém kannában forrt a víz, és átjárta minden porcikánkat a bergamott illatú Planta tea jótékony melegsége. Évek múltán értettem meg, hogy nehéz idők voltak azok, amikor óvóhelyként használták a ház lakói a pincéket – nem elsősorban tüzelőért mentek oda.

A Hentesről és a Zöldségboltról leginkább a friss, húsos császárszalonna, a lila hagyma, retek és szőlő jut eszembe.

Későbbi életem során soha nem esett olyan jól a gusztusos, apró kockákra vágott, finom illatú húsos szalonna a vékonyra szeletelt, édes lila hagymával, mint mikor Nagyszüleimmel falatoztuk, vagy mikor zsírban sült pirítós kenyeret vacsoráztunk citromos teával.

A retek és szőlő vajás kenyérrel már kisiskolás koromat idézi, de azokat az ízeket sem tudtam előhozni a későbbiekben többet. Anyukám kis kerek alumínium ételhordó dobozkába tette a megmosott szőlőfürtöt, másíkba teavajjal megkent kenyeret, amire nem került felvágott, csak a vékonyra szeletelt retek karikák, mégis csuda finom volt!

A szőlővel vajás kenyér szeretetét a nyarankénti tanyasi életem során szoktatta meg velem másik Nagymamám, aki szintén nagyon sokban hozzájárult tartalmas, színes, boldog gyermekkoromhoz.

Kerekegyházán töltöttem sok szép hetet, az ott szerzett tapasztalatok is gazdagították életem. Ha erre gondolok, ismét illatok, szagok, ízek, emlékek tolulnak fel bennem. A parázsban, hajában sült krumpli fagyos, sózott szalonnával, a fáról frissen leszedett őszibarack, nyári alma, cseresznye, a száráról levágott görögdinnye íze, az istállóban felfűzött

dohánylevelek, a tehenek, baromfiak, a trágyával kevert szalma és agyag padló felkenéskor érezhető szaga, a virágok illata a ház előtti kiskertben, a vásárba indulás lovasszekéren zötykölődve – mind-mind egy gyönyörű, visszahozhatatlan kor emlékét idézik.

Volt, hogy télen is eljutottunk a tanyára, na, azok az illat élmények végképpen utánozhatatlanok – ahogy a kis kéményekből felszálló füst keveredett a hidegben a hó szagával, disznóöléskor a perzselt szőr és bőr, az abálólé, a töpörtyű illatával, több ilyen eseményen való részvétel sem adta már ugyanazt az érzetet.

A Tabánban is szépek voltak a havas, téli napok, boldogan mentünk szánkózni a hegyoldalba, a sok mozgás közben kihevültünk, már csak otthon vettük észre, hogy kezünk, lábunk lilára fagyott, időbe telt, míg újra átmelegedett. Egy alkalommal sajnos csúnya szánkó-baleset szemtanúja is voltam, onnantól kezdve csak Apukámmal mentem szánkózni, egyre ritkábban.

Téli emlékeim közt kiemelt fontossággal bírnak a Karácsonyok, melyek minden kisgyerekekben csodákat, különleges élményeket és érzéseket idéznek fel a fenyőfa, a fahéjas, vaníliás, diós, mákos sütemények illatával, a terített, ünnepi asztal, és a régen látott rokonok képével. Akkor még a szaloncukornak is jellegzetes íze és illata volt, a mártatlan konzum fondanok közül a fehér és a kakaós volt a kedvencem, a rózsaszínűeket mindig Szüleimnek adtam, vagy visszacsomagolva a karácsonyfán hagytam.

A kiskamaszkori éveim meghatározó élménye testvérem megszületése volt, akinek gyorsan „pótmamája” lettem, lévén 11 év különbség kettőnk közt. Az Ő gondozása közben ismertem meg azt a bizonyos, jellegzetes kisbaba illatot, a bölcsőde, majd később az óvoda légkörét. Ez utóbbi – akkor még nem tudatosodott bennem – határozta meg egész felnőtt életem, pályafutásom, hivatásom.

Persze, mint akkori fiatal, én is jártam a Diadal moziba Gyerek bérlettel, főként matiné előadásokra. A nézőtér levegője jellegzetes volt,

varázsát fokozta a szünetben megjelenő perecárus felől szállingózó sütemény illata.

A mozi melletti Szabó Ervin gyermekkönyvtárnak is szorgalmas látogatója voltam, szerettem a szép könyveket, a mással össze nem téveszthető könyvtári levegőt – sajnálom, hogy a mai kor gyermekei egyre ritkábban találkoznak közvetlen testközelben a nyomtatott irodalommal!

Hétvégeken mi még tánciskolába jártunk a Bem rakpart 6. szám alatti Művelődési Házba, ahol a kicsit poros táncparkett szaga keveredett a lányok Byc Moze kölni és Camea desodor illatával. Ha hazafelé átjöttünk a kipufogó szagú Alagúton, a Zöldfa étteremből kiszűrődő zenét hallhattuk, üdögélhettünk a hársfa illatban úszó Horváth kert padjain, vagy sétálhattunk a jó levegőt biztosító fák alatt a Tabánban.

Anyukámmal még kiülhettünk a Várkert Kioszk kerthelyiségébe a Duna parton narancs illatú – állítólag kátrányos – Bambit iszogatni, majd pár év múltán még alkalmam volt táncolni az Ifjúsági Parkban a Bergendy zenekar muzsikájára. Akkor még szobrász művészek műhelyeül szolgáltak a bazársor helyiségei, kíváncsian kukucskáltunk be, ahol lehetett, hogy lássuk a sokszor monumentálisnak tűnő alkotásokat.

Nyári szünetekben sokszor mentem le egy pokróccal, innivalóval és könyvvel a Tabán zöld fűvére napozni, olvasni és élvezni az éppen virágzó fák, a frissen nyírt fű illatát. Hétvégeken ha tehattük, kimentünk a Gellért strandra, ott ismertem és szerettem meg a hullámverést, meg a sült husziszíros kenyeret zöldpaprikával, olyan paradicsommal, aminek még fantasztikus zamata volt, és mondanom sem kell, azóta sem találom ezt az ízt – ahogy a kórházba behozott narancsnak, a málnaszörpnek, a cukorral és kakaóval kikevert tojássárgájának, a keményre vert gyümölcs haboknak is már csak emlékeimben él az ízük.

Valószínűleg találnék még szép pillanatokot, hangulatokat, ha tovább kutakodnék emlékeim közt, hiszen általános iskolai Barátnőmmel csodákat

éltünk át, a kerület szinte minden szegletéhez fűz valami érzés, emlék, ami nem csoda, hiszen születésem óta itt élek, itt jártam általános és középiskolába, majd itt töltöttem el 40 évet munkahelyemen. Jelenleg a Víziváros jelenti közvetlen környezetem, ahova még abban az időben költözhettem be, amikor lakásunk erkélyéről a Budai Kertmozi előadásait élvezhettük nyaranta, esténként Rod Stewart Sailing című slágere jelezte, hogy hamarosan elkezdődik a vetítés.

Jó látni, hogy lakóhelyünk folyamatos fejlődésben, szépülésben van, de jó néha előkaparni morzsákat a múltból, kicsit megállni, emlékezni, felidézni a múlt ízeit, illatait, hangulatait!